

Průvodce Čínou 21. století

“Children in Meeting #8”, Zhigang Tang, 2000

Rodina, demografie, vzdělávání

- Tradiční čínská rodina
- Moderní čínská rodina
- Politika jednoho dítěte
- Demografické hrozby pro Čínu v 21. století
- Vzdělávací systém, zkoušky
- Vysoké školy a trh práce

Tradiční rodina

Tradiční *hanská* rodina

- Patriarchální, patrilineární, patrilokální
 - nejstarší muž = hlava rodiny
 - syn zůstává doma, dcera provdána
 - synové podřízeni otci, snachy manželově matce
 - polygamie a konkubinát, bez možnosti rozvodu
- velkorodiny obývají jeden dům, rodinné klany celé vesnice, obdělávají půdu svých předků
- Výrazem komplexnosti a významnosti rodinných vztahů je čínská „rodinná terminologie“:
https://www.youtube.com/watch?v=nCFRoILS1jY&list=PLN59L4gGXAA_KVDDCHW7f2gHU2tGb-1OU&index=1

Moderní čínská rodina

Moderní čínská rodina

Radikální změny od roku 1949 = redefinice lokálních rodových komunit a genderových vztahů

Lidové komuny 1958-1982 a systém pracovních jednotek *danwei* a s povinností místní registrace *hukou* zamezující migraci

→ od 80. let se tento systém rozpadá

Politika jednoho dítěte (1979) = radikální zásah do podoby čínské rodiny

- model 1-2-4
- děti často nežijí s rodiči ale s prarodiči
- tzv. „generace malých císařů“

Postavení žen v Číně

- tradiční podřízené postavení žen ve společnosti shodné pro téměř všechny kultury východní Asie
- *san cong* - „tři poslušnosti“ vůči mužům v průběhu života
- postavení symbolizováno podvazováním chodidel, tzv. „liliové květy“
 - estetická a erotická funkce
 - omezený pohyb a práce

----- rok 1949 -----

- heslo čínských komunistů: „Ženy drží polovinu nebes“
- Zákon o manželství (1950) - rovnost muže a ženy v manželském svazku, monogamie, možnost rozvodu, sňatky od 18/20 let, práva vdov a dědické právo

Politika jednoho dítěte

- ještě v 60. letech rodiny povzbuzovány, aby si pořizovali tolik dětí kolik to jen jde! (chápáno jako nástroj revoluce a modernizace Číny)
- 1949-76 pokles porodnosti!
 - x razantní pokles úmrtnosti novorozenců
 - x razantní prodloužení průměrného věku dožití
- populační nárůst
 - z 540 milionů v roce 1949
 - na 940 milionů v roce 1976

Politika jednoho dítěte zavedena v roce 1979 a platí dodnes

- v roce 2008 prodloužena na dalších deset let, v plánu je údajně politika dvou dětí
- podle čínských demografů se od roku 1979 podařilo zabránit narození 400 miliónů dětí
- pokles porodnosti ze 2,63 (1980) na 1,61 (2009)

Výjimky, postihy

Politika posledních 10 let revidována, existují výjimky:

- národnostní menšiny
- venkované pokud je první dítě dívka
- pokud je první dítě fyzicky nebo psychicky postižené
- pokud jsou manželé jedináčci
- speciální případy: např. rodiny po zemětřesení v Sichuanu (2008)
- v roce 2007 jen 36 % bylo adresáty této politiky; 53% povoleno druhé dítě pokud první byla dívka; 9% povoleno druhé dítě z jiných důvodů, 2% bez omezení
- dodržováno hlavně mezi střední třídou, ve městech, mezi státními zaměstnanci x nedodržováno na venkově a mezi vyšší vrstvou

Dohled **Populační a rodinné plánovací komise**, systém postihů:

- pokuty, srážky ze státních platů
- zastavení dotací pro potomky (školné, zdravotní péče)
- restrikce stanovovány na úrovni provincií a okresů

Výsledky politiky jednoho dítěte

Pozitivní dopady:

- odvrácení katastrofální populační exploze
- zajištění ekonomického růstu
- zvýšení kvality zdravotnické péče

Negativní dopady:

- stárnutí populace = ekonomická hrozba
- potraty či odkládání dívek (2005 zákaz určování pohlaví plodu)
- zvýšení genderové populační nerovnosti
 - Běžná populace - 107:100
 - Čína 2000 – 116:100
 - Čína 2005 – 119:100
 - Čína 2020 – 35 miliónů chlapců navíc

Vzdělávání

6-11 let: Základní škola - vyšší stupeň (6 let, povinná)

- 20% v roce 1949
- 96% v roce 1985

12-14 let: Nižší střední škola (3 roky, povinná)

15-17 let: Vyšší střední škola (3 roky, nepovinná)

18-22 let: Univerzity a vyšší vzdělání

- Možnost předškolního vzdělávání
- Mladý pionýr - *shaoxiandui* (130 000 v roce 2005)

Studijní kurikulum a zkoušky

- ZŠ klade důraz na jazyk a písmo (až 50%), *putonghua*
- důraz na memorování, studium angličtiny, vlasteneckou výchovu
- vysoká autorita učitele, velký počet studentů ve třídách, organizované mimoškolní aktivity, samostudium
- systém náročných rozřazovacích zkoušek:
 - *zhongkao* 中考 (na vyšší SŠ)
 - *gaokao* 高考 (na VŠ)
- vysoká konkurence a motivovanost studentů
- nejvyšší meta = univerzita - studium v zahraničí nebo na jedné z elitních čínských univerzit
- 30% VŠ absolventů bez zaměstnání